

ISTRAŽIVANJE

Aktivno učešće mladih u donošenju odluka

<http://www.fondacijacure.org>

NASLOV:

Aktivno učešće mladih u donošenju odluka

Izdavačice

Fondacija CURE

Autorke

Berina Džemailović
Berina Meheljić
Jadranka Miličević
Stela Kovačević
Tamara Radetić
Vedrana Frašto

Štampa

Cober d.o.o.

Tiraž

300

<http://www.fondacijacure.org>

SADRŽAJ:

UVOD	5
1. TEORIJSKI DIO	6
1.1. Osnovni pojmovi	8
2. ISTRAŽIVANJE	12
2.1. Cilj istraživanja	12
2.2. Uzorak	13
2.3. Postupak	13
3. REZULTATI	14
3.1. Rezultati prikazani kroz grafikone i tabele	14
3.2. Rezultati	29
3.3. Verifikacija hipoteza	30
4. ZAKLJUČAK	31
5. LITERATURA	32
6. PRILOZI	33
7. O Fondaciji CURE	37

UVOD:

Fondacija CURE je kroz implementaciju projekta „Aktivno učešće mladih u donošenju odluka“, koji je financijski podržan od strane Općine Centar, uradila istraživanje o tome koliko su mlade osobe upoznate sa terminom građanskog aktivizma, te koliko i na koji način se žele baviti aktivizmom. Posebno nas je zanimalo na koji način mlade osobe vide svoje učešće u društvenim procesima, kako kreiraju svoje slobodno vrijeme i šta je to što mladima daje podsticaj za daljnje djelovanje.

Sprovele smo istraživanje na teritoriji Općine Centar u nadi da ćemo dobiti jasniju sliku jednog područja, koji možda zainteresuje druge vladine i/ili nevladine institucije da sprovedu istraživanje na drugim lokalnim područjima i da se napravi paralela i poređenje da li lokalni kontekst utiče da mlade osobe drugačije reaguju na određene situacije ili ne.

Na ovom projektu je ukupno učestvovalo 653 korisnika/ca. Na radionicama u srednjim školama je učestvovalo 212 (128 mladih žena i djevojaka, te 84 mladih muškarca). Dok je putem anketiranja, odnosno indirektno učestvalo 441 učesnik/ca. Svi/e učesnici/ce na projektu koji/e su bili/e direktno i indirektno uključeni/e su sa područja Općine Centar, gdje je projekat i implementiran.

Implementacijom ovog projekta smo radile na jačanju civilne strukture mladih u sklopu modernog razvoja civilnog društva. Sprovedenim istraživanjem smo željele saznati interesovanja mladih osoba i koja su to područja na kojima bi se oni/e aktivirali/e. Brojna su područja koja se tiču direktno mladih, na koje je jako teško uticati i promijeniti, kao npr. korupcija u obrazovnim institucijama, loše obrazovanje, loši uvjeti u školama i na fakultetima, velika nezaposlenost posebno kada su mladi u pitanju, bez obzira na nivo obrazovanja.

Kako bismo mogli/e postaviti problem i hipoteze, samim tim ih ispitati, trebamo prije svega razjasniti pojmove građanskog aktivizma, tj. teorijsku osnovu koja bi nam poslužila kao okvir za istraživanje. Građanski aktivizam postoji, samo što u našem društvu postoji manjak zainteresovanosti i nade da će se svojim angažmanom situacija promijeniti na bolje u BiH. Da bismo bili/e aktivni/e građani/ke ne moramo imati stručne diplome iz te oblasti, nego samo želju da utičemo na promjene. Naravno, u BiH postoje brojne nevladine organizacije koje djeluju kroz aktivizam i koje svojim radom služe kao primjer i podsticaj da se drugi/e priključe i budu aktivni/e građani/ke.

TEORIJSKI DIO

Fondacija CURE već godinama surađuje sa osnovnim i srednjim školama u Kantonu Sarajevo. Edukacije koje mi nudimo mladim ljudima su dio neformalnog obrazovanja, koji ima za cilj da putem radionica, seminara, javnih tribina, uličnih akcija stvori pozitivnu naviku odgovornosti i želju za većim angažmanom. CURE rade na jačanje civilne strukture mladih u sklopu modernog razvoja civilnog društva. Jedan od bitnih uslova koje se trebaju ispuniti da bismo imali/e aktivno mlado građanstvo jeste da se kreiraju okruženja u kojem će mlade osobe imati priliku da kroz učenje i otvorene razgovore iznesu probleme sa kojima se suočavaju i da zajedno predlažu moguća rješenja, koje će nametnuti teme iz života mladih i uticati na organe vlasti da ih počnu rješavati kroz demokratske procese, mobilizirati mlade da aktivno učestvuju u rješavanju njihovih problema.

U 2011. godini smo dobile priliku da organizujemo 10 radionica u srednjim školama sa područja Općine Centar. Sve radionice smo održale u periodu od 30.03.2011. godine do 31.05.2011. godine u 7 srednjih škola (Srednja škola primijenjenih umjetnosti, Katolički školski centar Sarajevo - Srednja medicinska škola, Druga gimnazija, Srednja trgovačka škola, Učiteljska škola i Gimnazija "Obala" i Srednja građevinsko-geodetska škola). Putem različitih evaluacija koje smo radile u predhodnom periodu, identifikovale smo teme koje su jako bitne da se o njima govori sa mladim osobama.

Radionice su vodile iskusne profesionalke, uposlenice Fondacije CURE, a metod rada na je bio provjeren tokom proteklih šest godina, u sarajevskim i u srednjim školama u Višegradu, Srebrenici, Mostaru, Bratuncu itd.

Od ponuđenih tema škole su imale mogućnosti da odabru jednu, ali su se teme mogle dodatno oblikovati prema potrebama razreda ili grupe prijavljenih.

Teme radionica koju je Fondacija CURE ponudila srednjim školama na području Općine Centar su bile:

1. Rodna jednakost u BiH i svijetu: Pravni okvir
2. Šta je rod, a šta je spol?
3. Šta je nasilje, vrste nasilja i kako reagirati?
4. Feministički aktivizam i angažirana umjetnost
5. Aktiviraj se: Aktivizam i volonterizam (mirovni aktivizam, politički/građanski aktivizam, eko aktivizam, omladinski aktivizam itd.)

Od ponuđenih tema pedagogice su najčešće (devet puta) birale temu "Šta je nasilje, vrste nasilja i kako reagirati?", dok smo na jednoj radionici radile na temu „Feministički aktivizam i angažirana umjetnost“.

Svaka radionica se je odvijala u trajanju od jedan ili dva školska časa (u zavisnosti od dogovora), i uključivala je bogat izvor dodatnih informacija - resursi u obliku publikacija, linkova, filmova, slika i više. Radionice su bile edukativno-interaktivnog karaktera u kojima su mladi/e aktivni/e sudionici/ce procesa učenja, a sačinjavaju ih predavanja uz prezentacijske slajdove, video prezentacije, diskusije i vježbe u zavisnosti od broja učesnika/ca i vremena trajanja radionice.

OSNOVNI CILJ PROJEKTA

Cilj ovog projekta je jačanje civilne strukture mladih u sklopu modernog razvoja civilnog društva. Kreiranje okruženja u kojem će mladi imati priliku da kroz učenje i otvorene razgovore iznesu probleme sa kojima se suočavaju i da zajedno predlažu moguća rješenja, koje će nametnuti teme iz života mladih i uticati na organe vlasti da ih počnu rješavati kroz demokratske procese, mobilizirati mlade da aktivno učestvuju u rješavanju njihovih problema.

CILJEVI PROJEKTA:

- Osnažiti mlade da aktivno učestvuju u donošenju odluka;
- Utjecati na organe vlasti da rješavaju postojeće probleme;
- Razrađivanje plana i programa promocije građanskog aktivizma u našem društvu;
- Buđenje svijesti kod mladih(i građana/ki)– za organiziranje ulične akcije;
- Kreiranje okruženja u kojima će mladi imati priliku da kroz otvoren razgovor sa vlastima, prezentuju svoje probleme i moguća rješenja, kao i svoje ideje za poboljšanje življenja mladih u BiH. Relevantnost ovih ciljeva prema ciljevima ovog programa sastoji se u tome, da jača, promoviše i razvija svijest kod mladih osoba vezano za demokratiju, nezavisnost mladih i jačanje civilnog društva;

1.1 Osnovni pojmovi

Šta je rod, a šta je spol?

SPOL - je društveno uvjetovana medicinska i zakonska klasifikacija bioloških karakteristika koja dijeli osobe na samo dvije kategorije ("žensku" i "mušku") i to prvenstveno na temelju vanjskih spolnih organa, unatoč postojanju spolnog razlikovanja koje prevazilazi kategorije "ženskog" i "muškog".

ROD - je individualni konstrukt vlastitog identiteta/izražavanja koji potvrđuje, negira i/ili nadilazi društveno zadane i formirane spolne i rodne uloge "muškaraca" i "žena".

RODNE ULOGE – zbir karakteristika, načina ponašanja, stavova, aktivnosti, normi, obaveza i očekivanja koje određeno društvo ili kultura dodeljuje i zahteva od osoba s obzirom na njihov pol. Uče se u procesima odrastanja i socijalizacije (porodica, vršnjaci, škola, mediji, internet, globalizacija...).

RODNO IZRAŽAVANJE – način na koji osoba predstavlja svoj rod spoljašnjem svijetu kroz izgled, ponašanje, odeću, govor tijela....

JAZ MEĐU RODOVIMA - jeste jaz između žena i muškaraca koji se može promatrati i mjeriti u nekim od važnih društveno ekonomskih indikatora (na primjer, vlasništvo nad imovinom, pristup zemlji/vlasništvu, upisivanje u školu, ..), a na kojima su nepravednost(i) između polova očigledna/e i/ili uočljiva/e.

RODNA JEDNAKOST ILI URAVNOTEŽENOST - Jednako učešće žena i muškaraca u aktivnostima i/ili organizacijama. Kao primjer možemo posmatrati predstavljenost muškaraca i žena na komitetima, odnosno na mjestima odlučivanja.

PATRIJARHAT - Društvo organizirano na način da muškarci dominiraju i privilegovani su od svih, dok su žene i djeca ovisni o njima na svim nivoima (pravno, ekonomski, društveno), te nemaju pravo nasljedstva (na primjer zemlje/vlasništva).

STEROTIPI - Previše pojednostavljene i previše generalizirane apstrakcije o određenim grupama ljudi

PREDRASUDE - Stav zasnovan na stereotipima koji čini pojedinca/ku sklonim/sklonom da se ponaša na predvidivi način prema određenoj grupi

DISKRIMINACIJA - Nejednak tretman kada su neke osobe/grupe/zajednice nejednako tretirane u poređenju sa drugim osobama/grupama/zajednicama od strane pojedinaca/ki, države, zakona, institucija, a po osnovu određenog ličnog svojstva

Šta je nasilje, vrste nasilja?

RODNO ZASNOVANO NASILJE - je bilo koji oblik nasilja koji se sprovodi nad osobom samo zbog pripadnosti određenom polu, upotrebom fizičke ili psihičke sile, uključujući silovanje, fizičko nasilje, seksualno uznemiravanje, incest i pedofiliju.

NASILJE – svako čin protiv naše volje koji nas ugrožava psihički, fizički i seksualno. Nasilje možmo odrediti kao skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad drugim osobama upotrebom sila, zastrašivanjem i manipuliranjem.

Nasilništvo je okrutan i promišljen čin zastrašivanja s ciljem stjecanja moći prevlasti nad drugom osobom.

VRSTE NASILJA - tjelesno/fizičko nasilje, psihološko nasilje, seksualno nasilje, ekonomsko nasilje, verbalno nasilje

NAJČEĆI OBLICI NASILJA - oblici nasilja su verbalno, fizičko i seksualno nasilje. A ne tako rijetko vidimo i psihološko i ekonomsko nasilje.

Rodna jednakost u BiH i svijetu: Pravni okvir

GENDER MAINSTREAMING - je proces integracije gender perspektive i uključuje prikupljanje implikacija za žene i muškarce u bilo kojoj planiranoj akciji i iz bilo koje oblasti i na svim nivoima. To je strategija za osiguravanje da se pitanja i iskustva žena i muškaraca u potpunosti uzmu u obzir pri dizajniranju, implementaciji, monitoriranju, te evaluaciji svih politika i programa u svim političkim, ekonomskim i društvenim sferama kako bi žene i muškarci imali/e iste prilike bez prostora za nejednakosti. Cilj je razvijati intervencije koje prevazilaze barijere koji sprečavaju žene i muškarce od jednakog pristupa resursima i uslugama potrebnim za unapređenje njihovih života. Krajni je cilj dostizanje rodne jednakosti.

Na državnom nivou, pravni okvir za gender mainstreaming uključuje Ustav BiH, entitetske Ustave, Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH, Krivični zakon (na državnom i entitetskom nivou), Porodični zakon na entitetskom nivou i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici na entitetskom nivou.

PEKINŠKA DEKLARACIJA I PLATFORMA ZA AKCIJU - usvojenaje na Četvrtojs vjetskoj konferenciji o ženama koja je održana 1995. godine u Pekingu. Bosna i Hercegovinaje jedna od 189 država koje su prihvatile Deklaraciju i Platformu za akciju. Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama – CEDAW Konvenciju, Bosna i Hercegovina je potpisala 01.09.1993.godine. (Opcioni Protokol uz Konvenciju 07.02.2000. g.) Odredbe Konvencije uključene su u pravni system Bosne i Hercegovine po osnovu Ustava Bosne i Hercegovine (“Opći okvirni sporazum za miru u Bosni i Hercegovini” iz Dayton-a) –kontinuitet međunarodnih propisa. Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, 2003.godine

---

CEDAW - KONVENCIJA O ELIMINACIJI SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE

NAD ŽENAMA - Za svrhe Konvencije, termin «diskriminacija nad ženama» označava bilo koju razliku, isključivanje ili ograničenja na osnovu spola koja imaju kao posljedicu ili svrhu pogoršavanje ili poništenje priznanja, uživanja ili djelovanja žena, bez obzira na njihov bračni status, a na osnovu jednakosti žena i muškaraca, ljudskih prava i fundamentalnih sloboda u političkoj, ekonomskoj, društvenoj, kulturnoj, građanskoj ili bilo kojoj drugoj oblasti.

UN REZOLUCIJA 1325 - Vijede sigurnosti Ujedinjenih nacija, kao tijelo odgovorno za međunarodni mir i sigurnost, usvojilo je 31.10.2000. godine Rezoluciju 1325 „Žene, mir i sigurnost“. Rezolucija 1325 je prva Rezolucija Vijeća sigurnosti koja se konkretno bavi uticajem rata na žene i djevojčice, te ženskim doprinosom rješavanju konflikta i održivom miru. Naročit značaj Rezolucije 1325 je u tome što poziva na povedanje učešća žena u procesima

donošenja odluka, sprječavanju konflikata, post-konfliktnim procesima, mirovnim pregovorima i mirovnim operacijama. Rezolucija ukazuje i na posebne potrebe žena i djevojčica u toku ratnih sukoba, potrebu njihove zaštite, te sprječavanje i kažnjavanje seksualnog i svakog drugog nasilja nad ženama.

ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA BIH - sadrži sve međunarodne standarde, definira direktnu i indirektnu diskriminaciju, nasilje na osnovu spola, ugrožavanje i seksualno uznemiravanje i određuje sankcije protiv nasilnika. Zakon pokriva sljedeće oblasti: obrazovanje, zapošljavanje, posao i pristup svim oblicima resursa, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, sport i kultura, javni život, mediji, zabrana nasilja. Agencija za ravnopravnost spolova BiH i Gender centri Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske preduzeli su veoma značajne korake kada je u pitanju implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Uspostavljene su sljedeće radne grupe za implementaciju Zakona: Edukacija Zapošljavanje, rad i pristup svim oblicima resursa, Zdravlje i socijalna zaštita, Mediji, Javni život, Sport i kultura.

Šta je feministički aktivizam i angažirana umjetnost?

UMJETNOST - je osobita ljudska djelatnost koja uključuje stvaralački zanos, stvoreno djelo i doživljavanje samog djela. Umjetnost je ujedno i svaka sposobnost estetskog oblikovanja govornom i pisanom riječju, zvukom, glasom, bojom, plastičnim oblikom, pokretom, i na druge načine. Umjetnički oblikovano djelo djeluje na misli, osjećaje i imaginaciju, obogaćivajući ljudsku kulturu.

AKTIVISTIČKA UMJETNOST – umjetnost koja se odnosi na naljepnice, banere, transparente ili bilo koje druge vidove kreativnog izražavanja, a koje kao prvobitnu svrhu ima promicanje nekog socijalno osjetljivog pitanja. Aktivistička umjetnost pomiče granice estetskog, sociopolitičkog i tehnološkog napretka u pokušaju da izazove granice tradicije i kulture, hijerarhije postavljene od strane onih koji/e imaju moć.

Šta je to aktivizam i volonterizam?

AKTIVIZAM - političko uvjerenje da djelanje na individualnoj ili kolektivnoj ravni može izazvati političke promene.

GRAĐANSKI AKTIVIZAM - javno zagovaranje građanstva za ostvarivanje svojih i tuđih prava i interesa, uvažajući postojeće zakone i kulture nenasilnog rješavanja sukoba.

EKOLOŠKI AKTIVIZAM - uključenost građana na polju zaštite životne sredine koje je ključno i sa aspekta javnog zagovaranja, stvaranje trajne platforme za saradnju i okupljanje građana kako bi se u kontinuitetu sprovedila politika zaštite i očuvanje životne sredine.

OMLADINSKI AKTIVIZAM - znači društveni angažman i politički aktivizam mladih, aktivno učešće mladih u rešavanju za njih relevantnih pitanja i donošenju odluka u lokalnim zajednicama kao i na državnom nivou

VOLONTERIZAM - volontirati, u najširem smislu znači raditi neprofitno i neplaćeno određene aktivnosti kojom pojedinci i pojedinke na taj način doprinose svojoj zajednici, odnosno cijelom društvu. Volonteri i volonterke u današnje vrijeme igraju važnu ulogu u dobrobiti i napretku razvijenih zemalja, zemalja u razvoju i unutar nacionalnih ili drugih programa za humanitarnu pomoć, tehničku saradnju i promociju ljudskih prava, mira i demokratije.

---

2. Metodologija istraživanja

2.1. Cilj istraživanja

Problem građanskog aktivizma i aktivnog (ne)uključivanja mladih osoba u donošenju odluka u bosanskohercegovačkom društvu je jedan od problema koji se veoma često javlja. Veoma je prošireno i povezano sa čitavim nizom posljedica, ono što zabrinjava jeste činjenica da su najčešći problemi koji se javljaju u našem društvu jesu upravo vezani za mlade i njihovo uključivanje u donošenju odluka. Cilj ovog istraživanja jeste utvrditi koliko su mladi ljudi uključeni u rješavanje svojih problema, koliko često učestvuje na uličnim akcijama i da li uopće znaju šta znači građanski aktivizam.

2.2. Zadaci istraživanja

U skladu sa ciljem, definirani su sljedeći zadaci ovog istraživanja:

- Ispitati koliko mladi znaju o građanskom aktivizmu;
- Ispitati gdje mladi najčešće provode svoje slobodno vrijeme
- Ispitati koliko mladi učestvuju u aktivističkim inicijativama
- Ispitati da li mladi znaju kako se organizira akcija ili kampanja
- Ispitati koji su najčešći problemi s kojima se mladi susreću i ko je najviše odgovoran za to

2.3. Hipoteza i podhipoteze

U skladu sa postavljenim ciljem, generalna hipoteza bi glasila:

Mladi nemaju dovoljno informacija o svojim pravima i građanskom aktivizmu, Vlast nedovoljno radi na rješavanju njihovih problema i najviše su odgovorni/e za stanje u kojem se mladi nalaze.

Na osnovu hipoteze možemo izdvojiti sljedeće podhipoteze:

H1 Mladi nemaju dovoljno informacija o građanskom aktivizmu

H2 Mladi nedovoljno sami/e utiču na bilo kakve promjene u našem društvu

H3 Mladi nisu zadovoljni/e radom sadašnje vlasti

H4 Mladi bi željeli/e promjeniti situacija u kojoj se nalaze

H5 Mladi nisu upoznati sa pojmom aktivizam

2.4. Uzorak

Uzorak čine učenici/ice iz srednjih škola s područja Općine Centar, osobe sa ulične akcije i online ispitanici/ice.

2.5. Metoda

U istraživanju je učestvovalo 441 ispitanik/ica, u ovom istraživanju korišten je Servej metod (survey method), koji se koristi za ispitivanje stavova, vjerovanja, intencija ljudi. Za potrebe ovog istraživanja izabrani/e su učenici/ice sa područja Općine Centar, te učesnici/ce sa ulične akcije i online anketirane osobe.

2.6. Instrumenti istraživanja

U ovom istraživanju sastavljen je upitnik kombinovane forme (upitnik mješovitog tipa), sa pitanjima vezanog tipa.

Za potrebe ovog istraživanja sastavljen je upitnik zatvorenog tipa u kojem su ispitanicima/ama ponuđeni odgovori. Upitnik je sadržavao 16 pitanja.

2.7. Postupak

Da bi se pristupilo istraživanju bilo je potrebno obezbjediti potrebni materijal. Istraživanje je imalo nekoliko faza (u kojoj je definisan način ispitivanja, kreirani upitnici). Obzirom da je u pitanju anketni upitnik odmah je provedeno glavno anketiranje na skupini od 441 ispitanika/ispitanice.

2.8. Statistička obrada podataka

Po završetku prikupljanja podataka, formirana je elektronska baza podataka. Za unos podataka i obradu korišten je statistički program SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), koji je vodeći svjetski program za analizu podataka.

3. REZULTATI

Problem mladih ljudi je u nedostatku učestvovanja na aktivističkim inicijativama, slaba angažiranost u građanskom aktivizmu, iako su svjesni/e svih problema koji se dešavaju u BiH, a sami/e su indiferentni/e u rješavanju istih. Kroz ovu anketu su pokazali/e da su nezadovoljni/e radom i odnosom vlasti prema mladim osobama.

3.1. Rezultati prikazani kroz tabele i grafikone

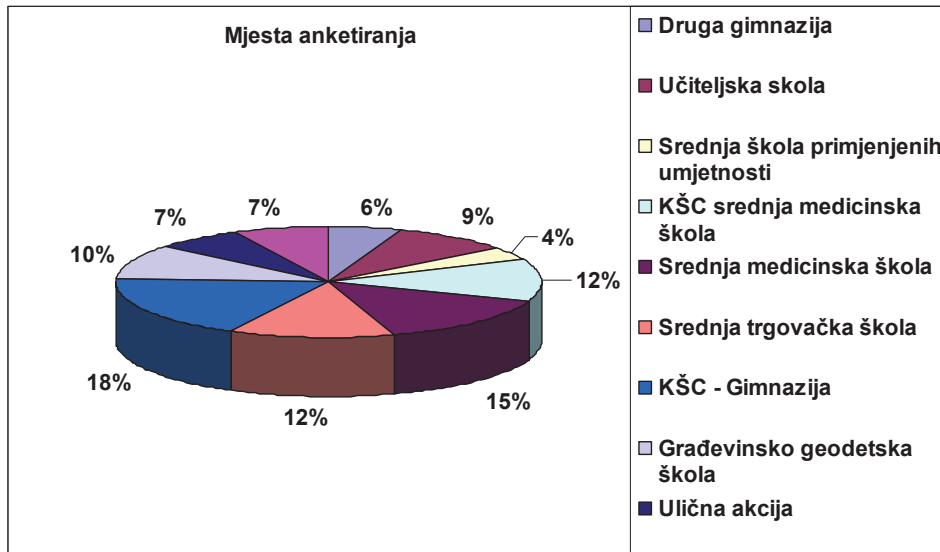
- Ovaj dio se odnosi na mjesta gdje je sprovedeno anketiranje.

Tabela br.1

Frekvencija i procenat ispitanika/ica podjeljen po mjestima gdje je rađena anketa

Mjesta anketiranja	Frekvencija	Procenti
Druga gimnazija	25	3 %
Učiteljska škola	39	4 %
Srednja škola primjenjenih umjetnosti	17	2 %
KŠC srednja medicinska škola	54	6 %
Srednja medicinska škola	64	7 %
Srednja trgovačka škola	55	6 %
KŠC - Gimnazija	80	9 %
građevinsko geodetska škola		
Ulična akcija	29	3 %
Online ankete	32	4 %
Ukupno ispitanika/ca	441	100 %

Grafikon br. 1

Na Grafikonu br.1 može se vidjeti procenat ispitanika/ca u odnosu na ukupan broj popunjenih anketa po mjestima na kojima se sprovodilo istraživanje.

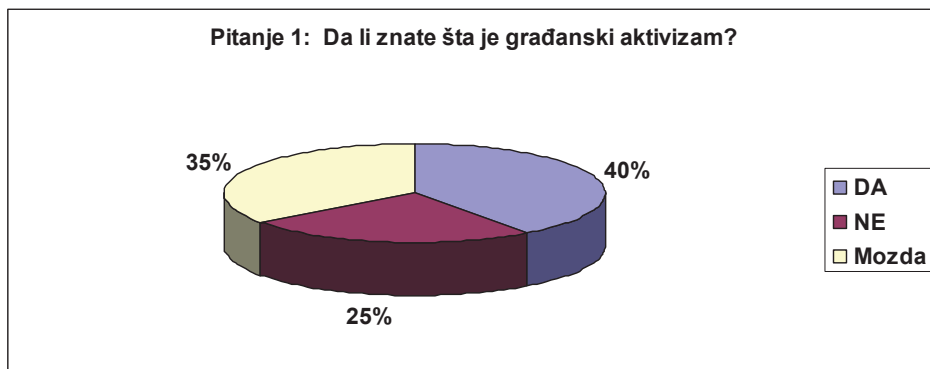
Analiza anketnih pitanja:

1. Prvo pitanje odnosilo se na to da li mladi znaju šta je građanski aktivizam, rezultati ovog pitanja su prikazani tabelarno i grafički.

Tabela br. 2

Odgovori	Frekvencija	Procenat
DA	177	40 %
NE	110	25 %
Možda	154	35 %

Grafikon br. 2

Na prvo pitanje anketnog lista „Da li znate šta je aktivizam?“, 154 ispitanika/ica su se izjasnilo da možda znaju šta je građanski ativizam, 178 ispitanika/ca odovorilo je da zna šta je građanski aktivizam, dok je njih 110 dalo je negativan odgovor.

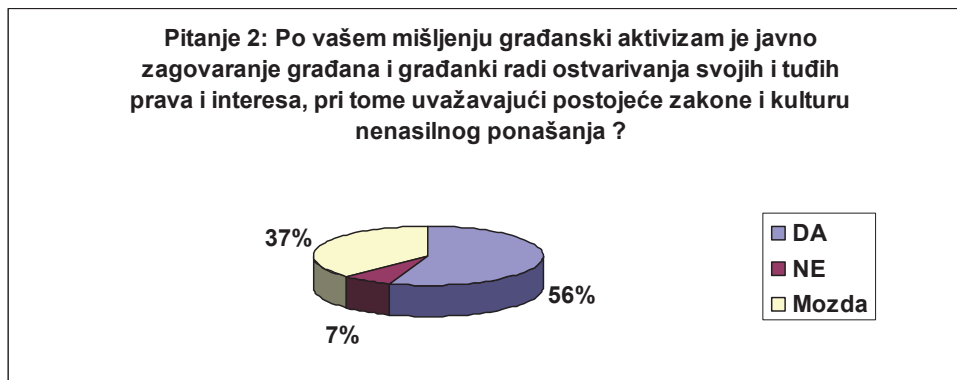
2. Kroz drugo pitanje smo htjele da saznamo koliko mlade osobe znaju o definiciji građanskog aktivizma.

Tabela br. 3

Odgovori	Frekvencija	Procenat
DA	245	56 %
NE	34	7 %
Možda	165	37 %

Grafikon br.3

Na drugo pitanje 254 anketiranih osoba je odgovorilo da po njihovom mišljenju građanski aktivizam je javno zagovaranje građana/ki radi ostvarivanja svojih i tuđih prava i interesa, pri tome uvažavajući postojeće zakone i kulturu nenasilnog ponašanja, 31 osoba je odgovorila da se ne slaže sa tezom šta je građanski aktivizam, dok 165 osoba je odgovorilo da se ne mogu odlučiti.

3. Jedno od pitanja je vezano za to koliko su mlade osobe u BiH zainteresirane za građanski aktivizam.

Tabela br. 4

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Nisu nimalo zainteresirani	52	12 %
Veoma malo	328	74 %
Dovoljno da naprave promjene	57	13 %
Jako su zainteresirani	4	1 %

Grafikon br. 4

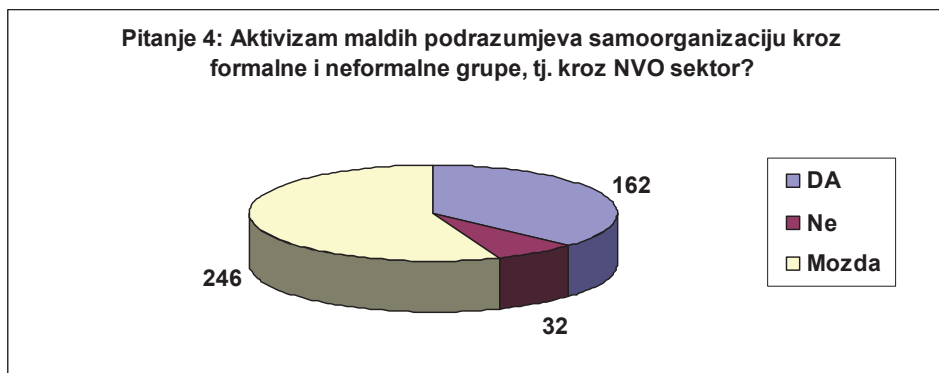
Analiza anketnog pitanje br. 3 pokazala je da su mlade osobe u Općini Centar veoma malo zainteresovane za građanski aktivizam.

4. Četvrtim pitanjem smo htjele saznati šta aktivizam mladih podrazumjeva.

Tabela br. 5

Odgovori	Frekvencija	Procenat
DA	162	36,7 %
NE	32	7,3 %
Možda	1246	55,8 %

Grafikon br. 5

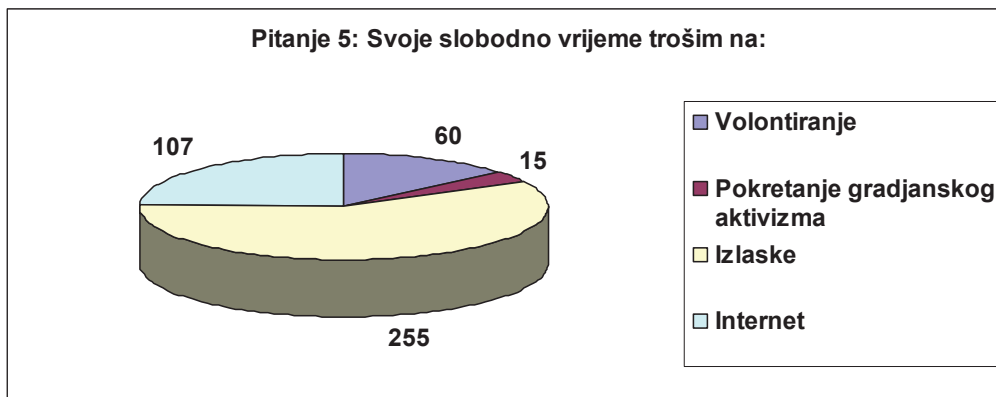
162 ispitanika/ice smatra da ativizam mladih podrazumjeva samoorganizaciju kroz formalne i neformalne grupe, tj. NVO sektor, njih 62 se ne slaže sa ovom tvrdnom, dok 246 nemaju stav po ovom pitanju.

5. Peto pitanje se odnosilo na što mladi troše svoje slobodno vrijeme.

Tabela br. 6

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Volontiranje	60	14 %
Pokretanje građanskog aktivizma	15	3 %
Izlaske	255	59 %
Internet	107	24 %

Grafikon br. 6

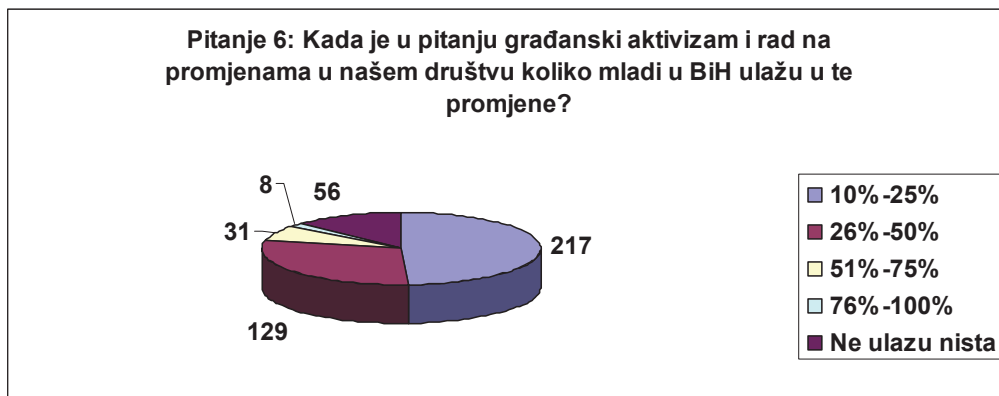
Analiza šestog anketnog pitanja pokazala je da mladi svoje slobodno vrijeme najviše koriste za izlaske i korištenje interneta, a mali broj njih to vrijeme iskoriste na volontiranje i pokretanje građanskog aktivizma.

6. Kada je riječ o tome koliko mladi u BiH ulažu u rad na promjenama u našem društvu odgovori su bili sljedeći: 217 ili 49% smatra da se ulaže (10%-25%), 129 – 29% misli da se ulaže samo (26% - 50%), 56 – 13% kažu da se ne ulaže ništa, 7% ili 31 ispitanik/ica smatra da se ulaže od 51% do 75%, posto, a samo se 8 njih ili 2% izjasnilo da se ulaže od 76% - 100%.

Tabela br. 7

Odgovori	Frekvencija	Procenat
10% - 25%	217	49,2 %
26% - 50%	129	29,3 %
51% - 75%	31	7,0 %
76% - 100%	8	1,8 %
Ne ulazu nista	56	12,7 %

Grafikon br. 7

Aktivnost mladih u BiH po pitanju njihovog angažmana u aktivizmu i rada na pozitivnim promjenama našeg društva je jako mala. Veliki broj mladih ne ulažu nikakav trud, od ispitanika/ca čak 12,7%, a nekolicina njih, odnosno samo 8 u odnosu na broj popunjenih anketa, odvoji jako puno vremena kako bi doprinjela promjenama.

7. Kroz ovu anketu smo željele saznati koliko su mladi zainteresirani/e za aktivističke inicijative i koliko učestvuju na njima, rezultati su sljedeći: od 441 ispitanika/ica, čak njih 214 odnosno 49% nije učestvovalo niti na jednoj, njih 90 – 20% je učestvovalo na jednoj, 69 – 16% na više njih, 57 – 13% na tri i na pet aktivističkih inicijativa je učestvovalo 11 – 2%.

Tabela br. 8

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Nisam učestvovao/la ni na jednoj	214	49 %
Na jednoj	90	20 %
3	57	13 %
5	11	2 %
Više njih	69	6 %

Grafkon br. 8

8. Osmo pitanje se odnosilo na to da se procjeni da li mlade osobe uopće znaju da organiziraju uličnu akciju, njih 157 ili 36% je reklo da zna, 106 ili 24% je reklo da ne zna, a čak njih 177 ili 40% su kao svoj odgovor zaokružili/e možda.

Tabela br. 9

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Da	157	36 %
Ne	106	24 %
Možda	177	40 %

Grafikon br. 9

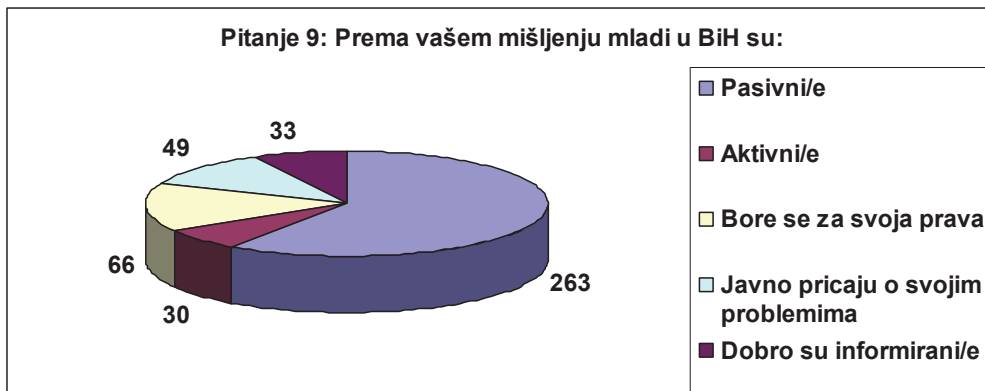

9. Anketirani/e su se izjavnili/e prema svom mišljenju da su mlade osobe u BiH 263 – 60% pasivne, 66-15% bore se za svoja prava, 49-11% javno pričaju o svojim problemima, 33-7% da su dobro informirane i 30 ili 6% ih misli/e da su mlade osobe aktivne.

Tabela br. 10

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Pasivni/e	263	59,6 %
Aktivni/e	30	6,8 %
Bore se za svoja prava	66	15,0 %
Javno pričaju o svojim problemima	49	11,1 %
Dobro su informirani/e	33	7,5 %

Grafikon br.10

10. U desetom pitanju je data mogućnost da mlade osobe same daju odgovor i najčešći odgovori mogu se vidjeti na grafikonu br. 10.

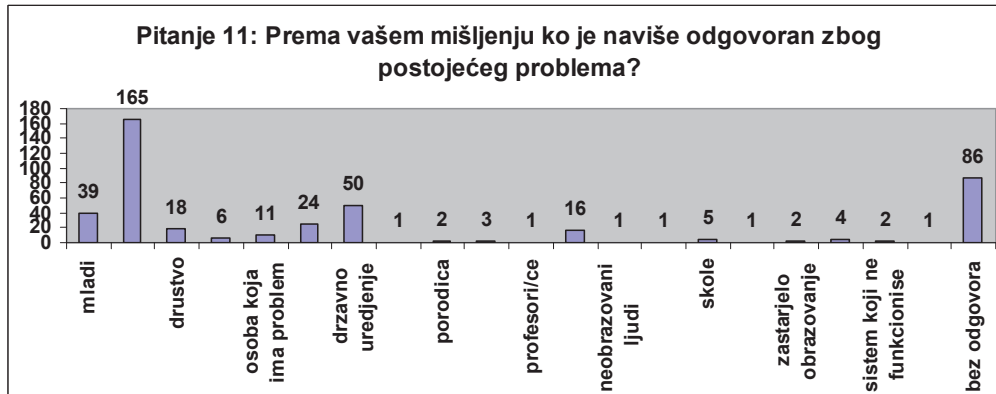
Grafikon br.11

11. U pitanju broj jedanaest je isto kao i u prethodnom data mogućnost da mlade osobe daju odgovor za koji smatraju da je pravi. Kako su na ovo pitanje odgovarali/e takođe je vidljivo iz sljedećeg grafikona.

Grafikon br.12

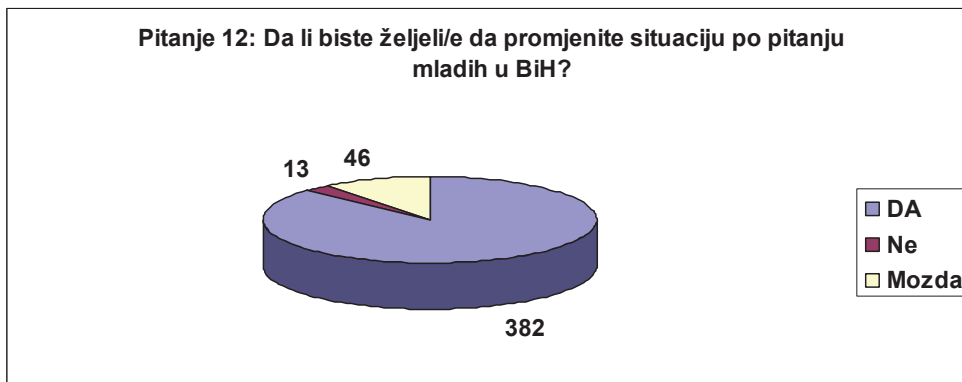

12. Da li biste željeli/e da promjenite situaciju po pitanju mladih u BiH, čak 382 ili 87% je reklo DA, njih 46 ili 10% je dalo odgovor možda, a samo njih 13 ili 3% je reklo NE.

Tabela br. 13

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Da	382	87 %
Ne	13	3 %
Možda	46	10 %

Grafikon br.13

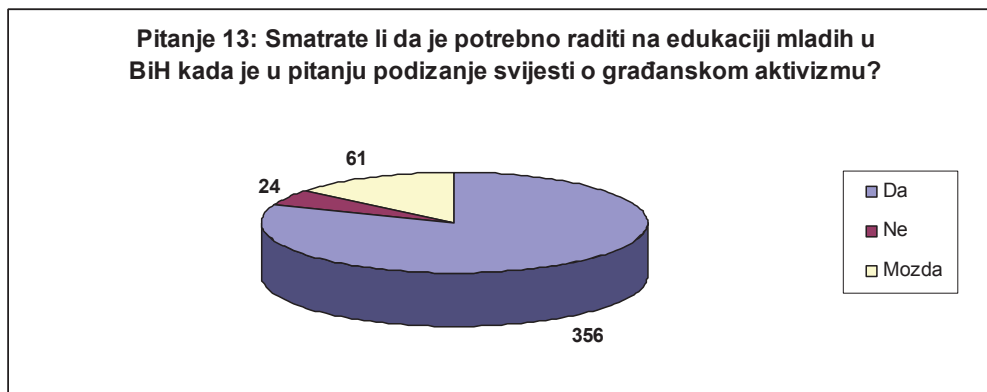

13. Kada je riječ o edukaciji mladih osoba, odgovori anketiranih su bili/e sljedeći: čak 356 – 81% je zainteresirano za edukaciju, 61 – 14% je dalo kao svoj odgovor možda i 24 – 5% nisu uopšte zainteresirani/e za edukaciju mladih.

Tabela br. 14

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Da	260	59,0 %
Ne	74	16,8 %
Možda	107	24,3 %

Grafikon br. 14

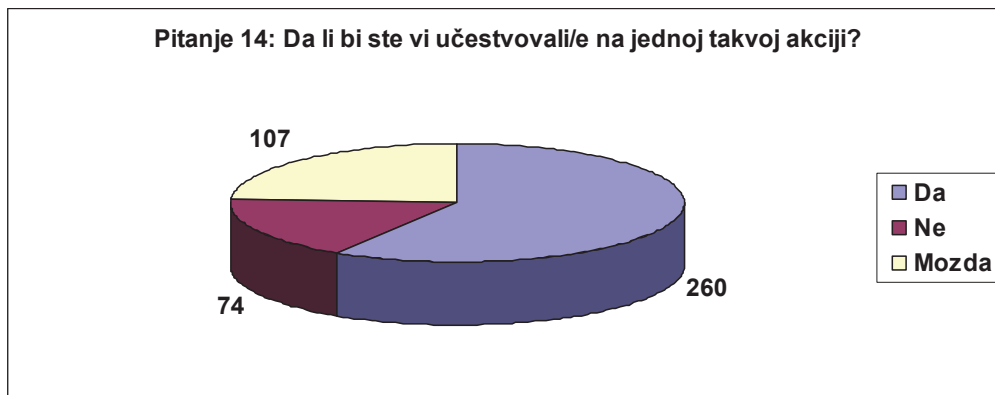

14. Jedno od pitanja je bilo da li bi željeli/e da učestvuju na jednoj takvoj edukaciji 260 – 59% je reklo da bi, 107 – 24% je reklo možda i 74-17% je izabralo kao odgovor Ne.

Tabela br. 15

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Da	260	59 %
Ne	74	17 %
Možda	107	24 %

Grafikon br.15

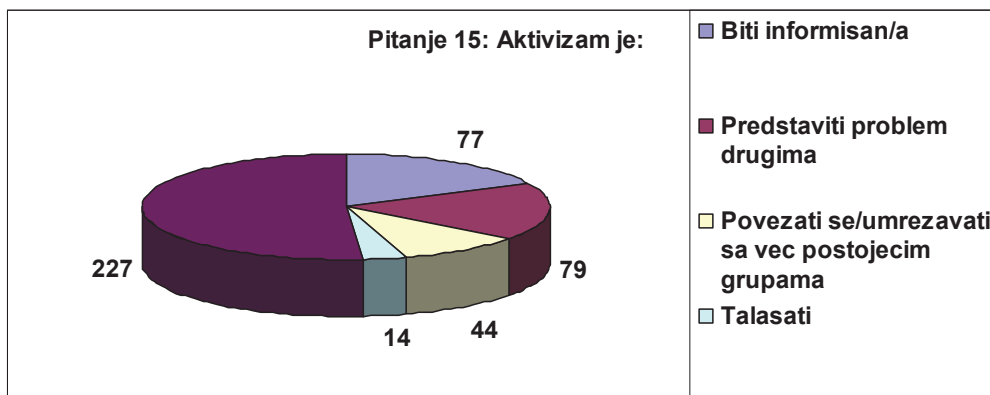

15. Na pitanje šta je to aktivizam, odgovori se mogu vidjeti iz grafikona i tabela.

Tabela br. 16

Odgovori	Frekvencija	Procenat
Biti informisan/a	77	17 %
Predstaviti problem drugima	79	18%
Povezati se/umrežavati sa već postojećim grupama	44	10%
Talasati	14	3%
Sve gore navedeno	227	52%

Grafikon br. 16

3.2. Rezultati

Prema prikupljenim podacima iz anketa došle smo do spoznaje i zaključka da mladima treba podstrek i poticaj da se počnu aktivnije baviti na lobiranju i zagovaranju za svoja prava. Iako veći dio njih ne zna šta je to građanski aktivizam, žele da se uključe u edukacije o tome, žele da učestvuju na aktivističkim inicijativama.

Kroz ovo istraživanje može se vidjeti i uočiti koliko su mlade osobe zainteresirane za bilo kakav vid aktivizma i da im treba konstantno davati instrukcije i ohrabrivati ih na to da trebaju da oni/e sami/e mjenjau sve što im se ne sviđa u našem društvu, a tiče se isključivo njih.

Iz odgovora na anketu smo saznale da se učenicima/cama ne sviđa to što je obrazovanje zastarjelo, te kako nema novih ideja za interesantniji i njima prilagođen nastavni plan, da su ugroženi/e od strane vlasti, kako nemaju sigurnog prostora gdje bi mlade osobe bile slobodne da one predlože određene smjernice i ideje kako bi se nastavni plan prilagodio vremenu u kojem živimo, te mnoge druge ideje koje su bile fokusirane na to kako poboljšati odnos između obrazovnih institucija i učenika/ca.

Bez uzajamne suradnje mladih osoba, vladinih institucija i nevladinih institucija, koji/e će izraditi zajedničku platformu djelovanja kako bi se obezbjedila formalna i neformalna edukacija koja će učiniti mlade osobe odgovorne i aktivne građane/ke našeg društva.

Kada se pogledaju podaci iz upitnika koji se odnose na to da mlade osobe nemaju dovoljno informacija o svojim pravima i građanskom aktivizmu, te da vlast nedovoljno radi na rješavanju njihovih problema i da su najviše odgovorni/e za stanje u kojem se mladi nalaze, možemo reći da je ova naša tvrdnja tačna, što samim tim govori da je hipoteza koju smo postavili tačna.

Podhipoteze koje smo postavile na osnovu glavne hipoteze su potvrđene, možmo na osnovu podataka koje smo dobile konstatovati da je svih 5 hipoteza potvrđeno i da su one tačne.

Iz popunjenih anketa i kroz analizu ispitanika/ca možemo zaključiti da oni/e žele raditi na promjenama u našem društvu i da žele dodatni vid edukacije kako bi saznali/e više informacija o aktivizmu.

3.3. Verifikacija hipoteza

Kod postavljanja ove hipoteze i pod hipoteza u ovom istraživanju se pošlo od procjene aktualne situacije u našem društvu, kao i informacija koje su mladim ljudima plasirane putem medija i interneta.

Nakon analize dobivenih rezultata možemo verifikirati postavljene podhipoteze:

H1 Mladi nemaju dovoljno informacija o građanskom aktivizmu

Analizom upitnika došli smo do zaključka da većina mladih ne zna šta je to građanski aktivizam, rijetko je ko učestvovao na aktivističkim akcijama iako bi željeli/le. Nisu ni zainteresirani/e za građanski aktivizam upravo iz razloga što ne znaju šta znači.

H2 Mladi nedovoljno sami/e utiču na bilo kakve promjene u našem društvu

Većina ispitanika/ica smatra da su potrebene promjene u našem društvu, ali sami/e ništa ne poduzimaju što su dokazali/e i odgovorima u anketi.

H3 Mladi nisu zadovoljni/e radom sadašnje vlasti

Mladi su ne zadovoljni/e radom sadašnje vlade, iz pitanja 10 i 11 gdje im je data mogućnost da sami/e odrede odgovor većina njih je navela vlast kao jedan od uzroka kompletnog dešavanja u našem društvu.

H4 Mladi bi željeli/e promjeniti situacija u kojoj se nalaze

Ispitanici/ice bi željeli/e promjeniti trenutnu situaciju u našem društvu i žele promjene. Od njih 441 njih 382 želi promjene.

H5 Mladi nisu upoznati/e sa pojmom aktivizam

Većina mladih nisu upoznati/e sa pojmom aktivizma. Prednost daju odgovoru da treba predstaviti problem. Svojim odgovorima su potvrdili/e ovu i navedene hipoteze kao tačne i samim tim potvrđene.

Nakon verifikacije hipoteza, važno je napomenuti da su mlade osobe bez obzira na sve zainteresirani/e za edukaciju, za građanski aktivizam i za bilo kakve promjene. Žele i sami/e učestvovati u njima i biti oni/e koji/e odlučuju posebno kada se radi o njima samima što trenutno nije slučaj.

Odgovore koje smo dobile, stavove i mišljenja, ne mogu predstavljati stavove i mišljenja svih mladih osoba u Bosni i Hercegovini.

4. ZAKLJUČAK

Ispitivanje mladih je sprovedeno na područja Općine Centar u Kantonu Sarajevu. Najčešće ispitanici/e su bili/e mlade osobe iz srednjih škola gdje su rađene i radionice. Srednje škole koje su učestvovala u implementaciji ovog projekta su: Srednja škola primjenjenih umjetnosti, Druga gimnazija, KŠC Medicinska škola, Trgovački školski centar, Učiteljska škola – Gimnazija obala, Srednja geodetsko – građevinska škola. Ispitivanje je sprovedeno i na ulici, i data je mogućnost da se ankete popune online. Ukupno je učestvovalo 441 ispitanik/ispitanica.

Putem ovog istraživanja željele smo saznati i ispitati koliko mlade osobe znaju šta je to aktivizam, da li učestvuju u donošenju bilo kakvih uloga, i čime nisu zadovoljni/e.

Rezultati analize pokazuju da su mlade osobe nezadovoljne kompletnom situacijom u Bosni i Hercegovini. One/i smatraju da je vlast najviše odgovorna za situaciju u kojoj se mlade osobe trenutno nalaze i da malo posvećuju pažnje upravo mladim ljudima.

Prema ovom istraživanju pokazalo se da je neophodno uvesti što više edukacija i da što više treba raditi na samom angažmanu mladih ljudi. Potrebno je aktivirati mlade ljude i ukazati im da trebaju sami/e da reaguju na probleme koji se tiču lično njih.

---

5. LITERATURA

- Alternativni izvještaj o implementaciji CEDAW konvencije i ženskim ljudskim pravima u BiH, 2010.
- Donald C. Pennington, Osnove socijalne psihologija, 1996.
- Meheljić B., Istraživanje – Koliko djeca i mladi znaju o nasilju;
- Katalinski R. i Meheljić B., (2010) Istraživanje – Osnovni problemi i opasnosti za BiH
- Prezentacije Fondacije CURE
- Gender Centar FBiH
- Q Udruženje
- thompsonstradeunionlaw.co.uk
- Gayteologija.com

6. PRILOZI

ANKETA

1. Da li znate šta je građanski aktivizam?
  - a.) DA b.) NE c.) Možda

2. Prema vašem mišljenju građanski aktivizam je javno zagovaranje građana i građanki radi ostvarivanja, svojih i tuđih prava i interesa, pri tome uvažavajući postojeće zakone i kuluturu nenasilnog ponašnja?
  - a.) DA b.) NE c.) Možda

3. Koliko su mladi u BiH zainteresirani/e za građanski aktivizam?
  - a.) Nisu nimalo zainteresirani;
  - b.) Veoma malo
  - c.) Dovoljno da naprave promjene
  - d.) Jako su zainteresirani

4. Aktivizam mladih podrazumijeva samorganiziranje kroz formalne i neformalne grupe, tj. kroz NVO sektor?
  - a.) DA b.) NE c.) Možda

5. Svoje slobodno vrijeme trošim na:
  - a.) Volontiranje;
  - b.) Pokretanje građanskog aktivizma

-
- c.) Izlaske
  - d.) Internet

6. Kada je u pitanju građanski aktivizam i rad na promjenama u našem društvu koliko mladi u BiH ulažu u te promjene?

- a.) 10 – 25%
- b.) 26 – 50 %
- c.) 51 – 75%
- d.) 76 – 100%
- e.) Ne ulaži ništa

7. Na koliko ste aktivističkih inicijativa učestvovali/e?

- a.) Nisam učestvovao/la niti na jednoj
- b.) Na jednoj
- c.) 3
- d.) 5
- e.) Više njih

8. Da li znate kako se organizira akcija ili kampanja?

- a.) DA b.) NE c.) Možda

9. Prema vašem mišljenju mladi u BiH su:

- a.) Pasivni/e
- b.) Aktivni/e
- c.) Bore se za svoja prava
- d.) Javno pričaju o svojim problemima
- e.) Dobro su informirani/e

10. Prema vašem mišljenju koji su problemi sa kojima se mladi najčešće susreću?

---

11. Prema vašem mišljenju ko je najviše odgovoran zbog postojećih problema?

---

12. Da li biste željeli/e da promijenite situaciju po pitanju mladih u BiH?

- a.) DA   b.) NE   c.) Možda

---

13. Smatrate li da je potrebno raditi na edukacijama mladih u BiH kada je u pitanju podizanje svijesti o građanskom aktivizmu?

a.) DA b.) NE c.) Možda

14. Da li bi ste vi učestvovali/e na jednoj takvoj edukaciji?

a.) DA b.) NE c.) Možda

15. Aktivizam je:

a.) Biti informisan

b.) Predstaviti problem drugima

c.) Povezivati se/umrežavati sa već postojećim grupama

d.) Talasati

e.) Sve gore navedeno

16. Poruka mladima

---

7. O FONDACIJI CURE

Fondacija CURE je feministička aktivistička grupa koja se zalaže za pozitivne društvene promjene putem edukativnih, umjetničko-kulturnih i istraživačkih programa.

Fondacija CURE je neprofitna grupa koja djeluje za jednakost spolova i rodova i to diljem BiH i regije. Organizujući afirmativne akcije slavimo snagu i moć žena, te radimo na osnaživanju osoba kako bi postali/e pokretači/ce društvenih promjena u BiH i svijetu. Od 2005. godine registrirale smo feminističku aktivističku fondaciju pod nazivom CURE.

Feministički aktivizam nam je omogućio siguran prostor u kojem su žene preživjele, jake, neustrašive i sposobne, ujedinjene sa svim svojim različitostima. Mi želimo da u svijest svake individue ugradimo stav da je nasilje neprihvatljivo, da je odgovornost svih članova/ica društva da zaustavi nasilje svih oblika.

Od početka rada, CURE je organizacija volontera/ki i profesionalaca/ki koji/e izlaze na ulice u znak javnog protesta protiv nasilja, diskriminacije, kršenja zakona i osnovnih ljudskih prava, organiziraju performanse protiv nasilja, pozivaju umjetnike/ce, naučnike/ce, edukatore/ice, aktiviste/ice, građane/ke na akciju i konkretan lični doprinos za kreiranje boljeg i zdravijeg bosanskohercegovačkog društva.

U svom radu surađujemo s predstavnicama/ima ženskih formalnih i neformalnih grupa iz BiH, feministima/cama iz sve manje fragmentirane feminističke zajednice u BiH, a posebno nam je važna saradnja sa feminističkim grupama iz regije, bilo da rade za ženska ljudska prava kroz pravni savjet, kampanje, umjetničke procese, politiku, izdavaštvo ili istraživačke radove.

CURE KONTAKT

Adresa: Ante Fijamenga 14b, 71 000 Sarajevo, BiH
(Kuća ljudskih prava Sarajevo)

Telefon/Fax: +387 33 713 610

Url: www.fondacijacure.org
www.zenskegrupebih.fondacijacure.org

E-mail: info@fondacijacure.org

Bankovni detalji:

Raiffeisen bank, Zmaja od Bosne bb
br. 3, 71 000 Sarajevo, BiH
Fondacija CURE

1610000052770048
(transakcijski račun)

533712000-520000650-9/EUR
(donatorski za EUR valutu)

S.W.I.F.T.: RZBABA2S

Neka promjena počne s tobom!

Ovo istraživanje realizovano u sklopu edukativnog projekta

„Aktivno učešće mladih u donošenju odluka“ uz finansijsku podršku Općine Centar Sarajevo